

ทำไมฉันจึงขอบคุณนักศึกษาแพทย์ที่พัฒนาความเป็นครูแพทย์ของฉัน

รศ.พญ. ประภาพร สุ่ประเสริฐ

ฉันทำหน้าที่ครูแพทย์มากกว่า 25 ปี ได้เข้าอบรมความเป็นครูแพทย์มาหลายเวที แม้ว่าจะไม่ได้เรียนเรื่องนี้แบบเฉพาะเจาะจงเท่าไรนัก แต่สิ่งหนึ่งที่ฉันพยายามจะทำทุกครั้งที่สอนนักศึกษาแพทย์นั่นคือ ขบวนการสะท้อนกลับ หรือ ขบวนการ reflection จากนักศึกษาแพทย์ เพราะฉันได้อะไรมากมายจากขบวนการนี้ และอยากให้ครูแพทย์รุ่นน้องได้ลองใช้ดู ฉันรับรองว่าครูแพทย์ทุกท่านจะพัฒนาการเรียน การสอน ทางการแพทย์ของเราไปได้อย่างก้าวกระโดด

ขบวนการ reflection ที่ฉันใช้ จะไม่ซับซ้อนมาก ฉันเองไม่ชอบเวลาที่ต้องประเมินอะไร แล้วต้องมาตอบ google form หลาย ๆ ข้อ และเชื่อว่าหลายครั้งอาจจะได้ข้อมูลความเป็นจริงเท่าไรนัก ดังนั้น เมื่อจบการบรรยายในชั้นเรียนที่มีนักศึกษาแพทย์เข้าเรียนทั้งชั้นปี ฉันจะใช้คำถามเพียง 2 ข้อเท่านั้น นั่นคือ “ท่านชอบอะไรในการบรรยายครั้งนี้” และ “ท่านไม่ชอบอะไรในการบรรยายครั้งนี้” มาประเมินการสอนของฉัน ซึ่งฉันได้ข้อแนะนำดี ๆ จากนักศึกษาแพทย์เป็นอย่างมาก คำถามแรกไว้เป็นกำลังใจ คำถามที่สองไว้ปรับปรุง

ยกตัวอย่างเหตุการณ์จริง ฉันก็เพิ่งรู้ว่าการใช้พื้นหลังสไลด์บรรยายเป็นสีเข้ม ทำให้นักศึกษาแพทย์ขีดเขียนข้อความลงไปได้ยากหรือการที่ให้นักศึกษาดาวนิโหลดเอกสารประกอบการบรรยายก่อนหน้าการเรียนในคาบนั้นทำได้ยากเพราะสัญญาณอินเทอร์เน็ตเมื่อใช้พร้อมกันจะเกิดปัญหา เป็นต้น

นอกจากนี้ฉันจะเผื่อเวลาประมาณ 10 นาทีหลังจบการเรียนการสอน ให้นักศึกษาแพทย์ทำขบวนการ reflection ในการเรียนการสอนกลุ่มย่อยเสมอ ซึ่งตรงนี้ทำให้ฉันได้ข้อมูลมากขึ้นเพราะสามารถซักถามกับเจ้าตัวได้ ซึ่งถามด้วย 2 คำถามเช่นกัน คือ “วันนี้เราทำอะไรได้ดี” และ “เราน่าจะทำอะไรได้ดีกว่านี้” นอกจากนี้ถ้ามีเวลา อาจจะเสริมอีกคำถามไปเลยว่า “การเรียนรู้อะไรของเราในวันนี้ มันจะดีกว่านี้ถ้า.....” เพื่อจะได้ความเห็นทั้งตัวครูและนักศึกษา สำหรับการพัฒนาต่อไป

มีตัวอย่างที่ฉันนำไปใช้จริงในการเรียนการสอนข้างเดียว ฉันจะขออนุญาตผู้ช่วยก่อนว่าจะขออนักศึกษาแพทย์กลุ่มหนึ่งประมาณ 6-7 คน มาซักประวัติและตรวจร่างกาย โดยฉันจะอยู่ด้วย ผู้ช่วยจะสะดวกล้ม ซึ่งถ้าผู้ช่วยอนุญาต นักศึกษาแพทย์ก็จะมายืนล้อมเตียงผู้ป่วย ตัวแทนนักศึกษาที่ได้รับมอบหมายก็จะนำเสนอประวัติผู้ป่วย ในตอนนี้ฉันแจ้งผู้ป่วยว่า ถ้าประวัติส่วนไหนไม่ตรงกับที่คุณหมอเล่ามา เขาสามารถให้รายละเอียดเพิ่มเติม โดยฉันจะไม่มีคำถามใด ๆ แต่เป็นส่วนหนึ่งในขบวนการสะท้อนกลับว่าสิ่งที่เรารับรู้

อาจไม่ตรงกับสิ่งที่ผู้ป่วยอยากแจ้งเรา หลังจากนั้นก็ให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มซักถามผู้ป่วยโดยฉันจะคอยฟังอยู่ใกล้ ๆ และ ถ้าคำถามใดที่สำคัญ แต่ไม่ถูกถาม ฉันจะคอยกระตุ้นให้นักศึกษาแพทย์ถามอีกที หลังจากนั้น แสดงการตรวจร่างกาย ซึ่งจะมีนักศึกษาแพทย์กระตือรือร้นที่จะช่วยกันปิดม่านให้มืดสนิท ตรงนี้ฉันจะต้องชื่นชมเขาในขบวนการ reflection ตอนท้ายด้วย

เมื่อซักประวัติ ตรวจร่างกายแล้ว ซึ่งใช้เวลาประมาณ 30 นาที เพื่อไม่ให้รบกวนผู้ป่วยมากฉันจะพากลุ่มนักศึกษาแพทย์มานั่งห้องบรรยายเล็ก เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับผู้ป่วย โดยมีกระดานให้นักศึกษาแพทย์ได้เขียนข้อมูลสำคัญ เมื่อจบการสอน ฉันก็จะเริ่มขบวนการ reflection โดยแจ้งว่า ฉันเห็นอะไรที่เขาทำได้ดี และ น่าจะทำได้ดีขึ้นอีก หลังจากนั้น ฉันจะให้นักศึกษาแพทย์แต่ละคนสะท้อนตนเอง มีหลายอย่างที่พวกเขาพูดออกมา แล้วทำให้ฉันประหลาดใจ เช่น “นี่เป็นครั้งแรกที่หนูได้ซักประวัติ และตรวจร่างกายโดยมีอาจารย์ดูอยู่ด้วย”, “หนูได้เรียนรู้การตั้งคำถามบางอย่างจากเพื่อน ๆ ที่ช่วยในการวินิจฉัย”, “ผมชอบการย้ายออกจากเตียงผู้ป่วยมานั่งวิเคราะห์กัน” หรือ “หนูว่ามันน่าจะดีกว่านี้ ถ้าอาจารย์เพิ่มเวลาวิเคราะห์ case” และอีกมากมาย ที่ใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนของฉัน

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่ฉันประทับใจจากขบวนการ reflection ก็คือ ฉันจะต้องสอนหัตถการทางการแพทย์ เมื่อสิ้นสุดการเรียน ฉันก็ถามเขาด้วยคำถามเดิม ฉันได้รับข้อเสนอแนะที่น่าสนใจมาก เขาแจ้งว่า ถ้าเขาได้ดูวิดีโอการทำหัตถการ พร้อมกับอาจารย์ แล้วฝึกทำกับหุ่น เขาจะเข้าใจมากขึ้นหรือตอนฉันสอนนักศึกษาแพทย์ปีที่ 6 วันนั้นฉันหาผู้ป่วยที่สามารถตรวจภายในให้นักศึกษาแพทย์ไม่ได้ ฉันจึงตัดสินใจให้เขาได้ตรวจผู้ป่วยสตรีอายุประมาณ 20 ปีที่เป็นโสด และมีปัญหาประจำเดือนมาผิดปกติ หลังจากขออนุญาตผู้ป่วยแล้ว จึงให้นักศึกษาแพทย์ได้ซักประวัติ ตรวจร่างกายทั่วไป แล้วให้การรักษา หลังจากนั้นเมื่อเข้าสู่ขบวนการ reflection พวกนักศึกษาแจ้งว่าเป็นครั้งแรกที่เขาได้พบผู้ป่วยที่มีปัญหาประจำเดือนผิดปกติจริง ได้ลองซักประวัติ ได้วิเคราะห์กับอาจารย์ เป็นวันที่เขาได้เรียนรู้อย่างยิ่งแม้ไม่ได้ตรวจภายในผู้ป่วย

ขบวนการ reflection จากนักศึกษาแพทย์ เติมเต็มความเป็นครูแพทย์ให้กับฉันเป็นอย่างยิ่ง อยากรู้ให้ครูแพทย์ทุกท่านได้ทำขบวนการนี้ดู ทำได้ทันที ใช้เวลาเพียงน้อย แต่ผลลัพธ์ที่ได้คุ้มค่าเป็นอย่างยิ่ง แล้วท่านอาจจะได้ค้นพบวิธีใหม่ ๆ ของการเป็นครูแพทย์ต่อไป ทั้งหมดนี้คือเหตุผลว่าทำไม ฉันจึงขอบคุณนักศึกษาแพทย์ที่พัฒนาความเป็นครูแพทย์ของฉัน

เขียนไว้ ณ วันครู 16 ม.ค. 2565